

Jaka to melodia?

Bibliografia:

- Źródło: Andrzej Łaciak, *UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU*, dostępny w internecie: https://www.krakowskieforum.pl/strona-3536-utwor_4_trzy_utwory_w_dawnym_stylu.html [dostęp 8.03.2022].
- Źródło: Tim Kelly [czytaj: tim kelli], *Muzykoterapia. Podstawy teoretyczne do zastosowania muzykoterapii w procesie stresu*, tłum. Małgorzata Kronenberger, Szczecin 2003.
- Źródło: Bogusław Schaeffer, *Dzieje kultury muzycznej*, Warszawa 1991, s. 170.

Jaka to melodia?

Nuty utworu muzycznego, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Nuty utworu muzycznego*, licencja: CC BY 3.0.

Wprowadzenie

((Tim Kelly [czytaj: tim kelli]

Muzykoterapia. Podstawy teoretyczne do zastosowania muzykoterapii w procesie stresu

Życie muzyki nigdy się nie zatrzymuje. Cały czas gramy ją, gramy z nią i gramy w niej.

Źródło: Tim Kelly [czytaj: tim kelli], *Muzykoterapia. Podstawy teoretyczne do zastosowania muzykoterapii w procesie stresu*, tłum. Małgorzata Kronenberger, Szczecin 2003.

Nauczysz się

- wymieniać sposoby interpretacji utworów muzycznych;
- definiować pojęcie analizy muzycznej;
- opowiadać o elementach dzieła muzycznego na przykładach literatury muzycznej.

Analiza i interpretacja dzieł muzycznych

Pod pojęciem analizy dzieła muzycznego powinniśmy rozumieć następujące kryteria:

- posiadanie powszechnej wiedzy, która bezpośrednio wiąże wszelkie zjawiska muzyczne z historyczną wiedzą o epoce;
- dysponowanie wiedzą o twórcach dzieł i chronologicznym układzie zdarzeń w dziejach historii muzyki;
- posiadanie umiejętności wnioskowania i interpretacji treści z przedstawionej formy dzieła;
- znajomość podstawowej terminologii muzycznej;
- orientowanie się w zakresie stylów i technik kompozytorskich;
- konstruowanie wypowiedzi o utworze i twórcy z użyciem właściwej terminologii.

Jednym z podstawowych czynników poprawnie przeprowadzonej analizy dzieła jest określenie stylu, kierunku bądź przypisanie go do epoki, w obrębie której powstał dany utwór. To trudna umiejętność rozpoznawania utworów, zważywszy na fakt powstania zupełnie nowych dzieł często stylizowanych na tych z dawnych epok.

Przykład takich stylizacji jest zauważalny w poniższych utworach, które reprezentują współczesne techniki kompozytorskie oparte na tym samym tytule:

Henryk Mikołaj Górecki, „Trzy utwory w dawnym stylu” (fragment), wykonanie: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader, Henryk Mikołaj Górecki, *Henryk Mikołaj Górecki, „Trzy utwory w dawnym stylu” (fragment), wykonanie: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader (dyrygent), licencja: CC BY 3.0.*

Krzysztof Penderecki, „Trzy utwory w dawnym stylu”, część Aria (fragment), wykonanie: Orkiestra Filharmonii Narodowej, online-skills, CC BY 3.0

2

Źródło: Orkiestra Filharmonii Narodowej, Krzysztof Penderecki, *„Trzy utwory w dawnym stylu”, licencja: CC BY 3.0.*

((Andrzej Łaciak

UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU

Otwierająca suitę, przepiękna smyczkowa Aria (Krzysztofa Pendereckiego – z „Trzech utworów w dawnym stylu”) pochodzi z filmu dokumentalnego Passacaglia [czytaj: pasakalia] na Kaplicę Zygmuntowską z 1968 roku w reżyserii Zbigniewa Bochenka. Jest to oczywiście opowieść o perełce polskiej architektury renesansowej na Wawelu i Penderecki wpisał się idealnie stylem, melodią i harmonią

utworu w kontekst epoki. Takie zabiegi nazywane są stylizacjami i bazują na nawiązywaniu do utworów i kompozytorów wcześniejszych epok. Na tym też polegało mistrzostwo twórcy Trenu, który pokazał swój świetny warsztat kompozytorski i udowodnił, że równoległe do pisania klasterów i glissand potrafi stworzyć utwór godny największych mistrzów baroku. Co ciekawe w polskiej muzyce XX wieku wielu kompozytorów podejmowało podobne próby już nie tylko na potrzeby filmu, ale także chcąc wzbogacić i urozmaicić repertuar koncertowy.

Źródło: Andrzej Łaciak, *UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU*, dostępny w internecie:
https://www.krakowskieforum.pl/strona-3536-utwor_4_trzy_utwory_w_dawnym_stylu.html [dostęp 8.03.2022].

Jak dalece wybiegają interpretacje utworów muzycznych i w jak różnorodny sposób mogą być postrzegane połączenie nowych kompozytorskich technik z dawnym stylem, dowodzi wykorzystanie utworu Pendereckiego również w filmie przez Wojciecha Jerzego Hassa, zatytułowanym „Rękopis znaleziony w Sargossie” (film z 1964 r.). W ekranizacji tej można wysłuchać jeszcze dwóch Menuetów.

I jak to sam autor artykułu – Andrzej Łaciak – trafnie podsumował:

((Andrzej Łaciak

UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU

Jest to jedyny obraz filmowy, do którego Penderecki skomponował muzykę w całości i samodzielnie. W dodatku muzykę genialną, jak sam obraz, z jednej strony z wieloma pastiszami (cytat z IX Symfonii Beethovena [czytaj: betowena] w wykonaniu WOSPR-u pod dyрекcją Czyża), stylizacjami (jak wspomniane Menuety), po niesamowite brzmienia wykreowane w Studiu Eksperymentalnym Polskiego Radia. Całość muzyki z filmu została wydana dopiero w 2005 roku na winylowej płycie OBUH Records [czytaj: rekords]. Kto lubi szum igły, koniecznie powinien zdobyć jeden z kolekcjonerskich egzemplarzy.

Źródło: Andrzej Łaciak, *UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU*, dostępny w internecie:
https://www.krakowskieforum.pl/strona-3536-utwor_4_trzy_utwory_w_dawnym_stylu.html [dostęp 8.03.2022].

Portret Krzysztofa Pendereckiego ze zbiorów Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego, Łustawice, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Portret Krzysztofa Pendereckiego*, licencja: CC BY 3.0.

W analizowaniu dzieła muzycznego w niejednoznacznych przypadkach zdarza się, że nie trzeba zdecydowanie rozstrzygać, do jakiego stylu należy dzieło. Warto przyjrzeć się poglądom przypisywania dzieła muzycznego do stylu lub epoki, ale również poszukiwania różnorodności powiązań danego dzieła z innymi obszarami stylistycznymi. Tak dzieje się w przypadku twórców z poganiacza epok, którzy łamiąc pewne przyjęte schematy, otwierali nowy dział w muzyce.

Jednym z takich przykładów może być znalezienie cech klasycyzmu i romantyzmu w kompozycjach Beethovena [czytaj: betowena] (zaliczanego do klasyków) czy Schuberta [czytaj: szuberta] (pojmowanego jako już jako romantyka).

Wiele form muzycznych przez lata ulegało licznym zmianom i przeobrażeniom. Jedną z takich najbardziej znanych, które uległy modyfikacjom związanym z nowinkami kolejnej epoki, była **symfonia**. W jej wersji klasycznej posiadała zazwyczaj trzy lub cztery kontrastujące ze sobą części. Te skrajne miały zazwyczaj żywy charakter i szybkie tempo, a część środkowa bywała refleksyjna z wolnym tempem. Chociaż pierwsze symfonie powstawały jeszcze w klasycyzmie - za czasów Józefa Haydna [czytaj: hajdna], Wolfganga Amadeusza Mozarta [czytaj: mocarta] i Ludwiga van Beethovena [czytaj: ludwiga wan betowena] – to już wtedy przed finałową częścią wprowadzano element taneczny mianowicie: **menuet** lub **scherzo** [czytaj: skerco]. Przykładem symfonii ze scherzem zamiast menueta jest VII Symfonia A-dur Ludwiga van Beethovena [czytaj: ludwiga wan betowena], którą możemy wysłuchać analizując jej partyturę w poniższym nagraniu:

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

Ludwig van Beethoven, VII Symfonia A-dur Opus 92, część I Poco sostenuto - Vivace (fragment), wykonanie: Pittsburgh Symphony Orchestra, William Steinberg (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *VII Symfonia A-dur Opus 92, część I Poco sostenuto - Vivace (fragment)*, wykonanie: *Pittsburgh Symphony Orchestra, William Steinberg (dyrygent)*, licencja: CC BY 3.0.

Utwór pod tytułem „VII Symfonia A-dur Opus dziewięćdziesiąty drugi, część pierwsza Poco sostenuto - Vivace” [czytaj: poko sostenuto - wiwacze] autorstwa Ludwiga van Beethovena [czytaj: ludwiga wan betowena] w wykonaniu zespołu Pittsburgh Symphony Orchestra [czytaj: pitsburg symfoni orkestra] pod batutą Williama Steinberga [czytaj: łiljama sztajnberga]. Fragment trwający 54 sekundy. Kompozycja jest instrumentalna, wykonywana przez orkiestrę symfoniczną w szybkim tempie i ma bardzo żywy, wesoły, pogodny charakter.

VII Symfonia A-dur
Op. 92
I część: Vivace

Ludwig van Beethoven

The musical score is for the first movement of Beethoven's VII Symphony, Op. 92, 'Vivace'. It is a full orchestral score in A major (three sharps) and 3/8 time. The tempo is marked 'Vivace' and the dynamics are 'sempre p' (piano). The score includes parts for the following instruments: Flute, Oboe, Clarinet in A, Bassoon, Horn, Trumpet in D, Trombone, Tuba, Snare Drum, Cymbals, Triangle, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Double Bass. The score shows the first 16 measures of the movement, with various dynamics and articulations.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 1, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92*, licencja: CC BY 3.0.

The musical score is for the first movement of Beethoven's Sonata in A major, Op. 92, 'Vivace'. It is a full orchestral score in A major (three sharps) and 3/8 time. The tempo is marked 'Vivace' and the dynamics are 'sempre p' (piano). The score includes parts for the following instruments: Flute, Oboe, Clarinet in A, Bassoon, Horn, Trumpet in D, Trombone, Tuba, Snare Drum, Cymbals, Triangle, Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Double Bass. The score shows the first 16 measures of the movement, with various dynamics and articulations.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 2, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 2*, licencja: CC BY 3.0.

This musical score page contains measures 12 through 20 of the second movement of Beethoven's Sonata A-dur nr 4 Op. 92. The score is arranged for a full orchestra, including Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet (Cl.), Bassoon (Fg.), Cor Anglais (Cor.), Trumpet (Tr.), Timpani (Timp.), Violin I (Vn. I), Violin II (Vn. II), Viola (Vl.), Violoncello (Vc.), and Contrabass (Cb.). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The music features a variety of dynamics, including piano (p), forte (f), and sforzando (sf), with some measures marked with accents (^). The woodwinds and strings play a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the brass instruments provide harmonic support.

3

Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 3*, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 3*, licencja: CC BY 3.0.

This musical score page contains measures 25 through 33 of the third movement of Beethoven's Sonata A-dur nr 4 Op. 92. The instrumentation remains the same as in the previous page. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The music is characterized by a strong, driving rhythm, with many measures marked with sforzando (sf) or fortissimo (ff). The woodwinds and strings play a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, while the brass instruments provide harmonic support. The score includes a 'sempre ff' marking, indicating a sustained fortissimo dynamic throughout the section.

4

Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 4*, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 4*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 5, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 5*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 6, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 6*, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

Ludwig van Beethoven, Sonata cis-moll nr 14 Opus 27, tak zwana „Sonata księżycowa”, wykonanie: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0

Źródło: AMFN, Ludwig van Beethoven, *Ludwig van Beethoven, Sonata cis-moll nr 14 Opus 27*, licencja: CC BY 3.0.

Sonata fortepianowa cis-moll numer 14 Opus dwudziesty siódmy numer 2 „Księżycowa” autorstwa Ludwiga van Beethovena [czytaj: ludwiga wan betowena] w wykonaniu Pianisty z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Utwór trwający 5 minut i 34

sekundy. Utwór jest wykonywany na fortepianie solo w umiarkowanym tempie i ma bardzo dramatyczne, nostalgiczne, wręcz smutne brzmienie.

Nostalgiczną czy wręcz romantyczną nutę można natomiast usłyszeć w kolejnym utworze „Wielkiego Klasyka”. Zwróćmy uwagę na sposób prowadzenia linii melodycznej i stałość akompaniamentu.

Sonata "Księżycowa"
Sonata nr 14 cis-moll op. 27 nr 2

Ludwig van Beethoven

$\text{♩} = 50$ Adagio Sostenuto

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills van, Ludwig Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

5

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Przedstawiona poniżej animacja dokonuje analizy i interpretacji dzieła muzycznego – Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27, która znana jest także pod nazwą „Sonaty Księżycowej”. W materiale utwór zostaje rozłożony na części pierwsze oraz omówiony.

Analiza muzyczna pierwszej części sonaty „Księżycowej” Ludwiga van Beethovena

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R160tKTLOzVV1>

Analiza muzyczna pierwszej części sonaty „Księżycowej” Ludwiga van Beethovena, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Analiza muzyczna pierwszej części sonaty „Księżycowej” Ludwiga van Beethovena*, licencja: CC BY 3.0.

Animacja do lekcji zatytułowana: Analiza muzyczna pierwszej części sonaty „Księżycowej” Ludwiga van Beethovena. [czytaj: ludwika wan betowena]

Polecenie 1

Wyjaśnij co oznacza pojęcie metrum alla breve [czytaj: alla brewe]. Swoją odpowiedź zapisz poniżej.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Odpowiedz na pytanie. Komu Beethoven [czytaj: betowen] zadedykował omawiany utwór? Swoją odpowiedź zapisz poniżej.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 3

Określ tempo utworu. Swoją odpowiedź zapisz poniżej.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Szerokiej dziedzinie analizy utworu muzycznego podlega również dopasowanie nurtu albo **środowiska artystycznego, z którym definiuje się przynależność danego dzieła**. Licznymi przykładami w literaturze muzycznej mogą być dzieła w twórczości muzycznej tzw. „romantycznych **szkół narodowych**”.

Spośród najwybitniejszych polskich kontynuatorów tradycji chopinowskiej na pierwszy plan wysuwa się postać **Stanisława Moniuszki**. Nadając rys historycznych wydarzeń w swojej twórczości wykazywał narodowy charakter **oper i pieśni**, a także **kantat** między innymi

o tematyce litewskiej, rozbudowując tym samym dziedzictwo muzyczne w różnych gatunkach instrumentalnych i wokально-instrumentalnych.

Polecenie 4

Podchodząc analitycznie do poniższego nagrania, postaraj się dostrzec i wymienić narodowy charakter oraz cechy w pieśni „Prząśniczka”.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

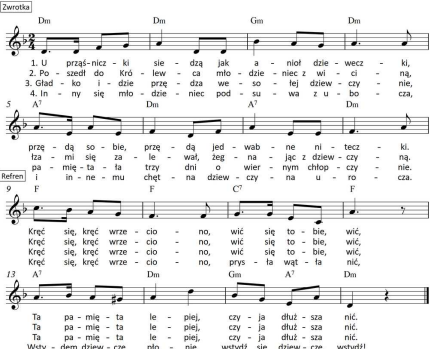
Stanisław Moniuszko, pieśń „Prząśniczka”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Stanisław Moniuszko, „Prząśniczka”, licencja: CC BY 3.0.

Utwór pod tytułem „Prząśniczka” z muzyką autorstwa Stanisława Moniuszko oraz słowami autorstwa Jana Czeczota. Utwór trwający 1 minutę i 33 sekundy. Kompozycja jest wokально-instrumentalna, a zamieszczona aranżacja przeznaczona na głos żeński w akompaniamencie fortepianu. Utwór jest wykonywany w szybkim tempie, a jego brzmienie jest bardzo żywe, wesołe oraz sentymentalne. Tekst jest wykonywany w języku polskim.

Prząśniczka

Słowa: Jan Czeczota
Muzyka: Stanisław Moniuszko

Partytura do utworu „Prząśniczka” autorstwa Stanisława Moniuszki, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Partytura do utworu „Prząśniczka” autorstwa Stanisława Moniuszki, Ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ważnym aspektem przy poprawnym analizowaniu dzieła muzycznego jest **umieszczenie go w chronologii epoki**. Dodać należy również określenie czasu w przykładowy sposób, podając np. czy dzieło należało do **ars nova** [czytaj: ars nowa] czy **ars antiqua** [czytaj: ars antykw] -

w przypadku omawiania dzieł średniowiecza lub stanowi typowy przykład **dojrzałego baroku** lub też jest ilustracją **wczesnego romantyzmu**. Dzięki dobrej znajomości literatury muzycznej i osłuchaniu, taką umiejętność można również w sobie wypracować.

Jedną z trudniejszych jest sztuka osadzenia dzieła w niezbędnych kontekstach. Dotyczy to połączenia utworu muzycznego z wydarzeniami historycznymi, religijnymi, społecznymi, filozoficznymi lub literackimi.

Kalendarium epoki klasycyzmu (ok. 1750 – ok. 1820 r.)

Muzyka polska	Muzyka europejska	Kultura i nauka
1750 – Pierwsza polska symfonia J. Szczurowskiego	1750 – Śmierć Jana Sebastiana Bacha 1756 – Urodził się Wolfgang Amadeusz Mozart [czytaj: mocart]	1751 – Początek Wielkiej Encyklopedii Francuskiej (D. Diderot[czytaj: didero]) 1752 – Odkrycie elektryczności atmosferycznej
1765 – Urodził się Michał Kleofas Ogiński 1768-72 Pieśni konfederatów	1764-81 Pierwsze koncerty abonamentowe (Londyn)	1765 – Powstaje Teatr Narodowy w Warszawie
1771 – Symfonia D-dur Adama Haczewskiego 1778 – Pierwsza opera polska <i>Nędza uszcześliwiona</i>	1770 – Urodził się Ludwig van Beethoven [czytaj: ludwig wan betowen] 1772 – Powstaje Symfonia fis-moll nr 45 <i>Pożegnana</i> Josepha Haydna [jozefa hajdna] 1777 – Sébastien Érard [czytaj: sebastię erard] konstruuje swój pierwszy fortepian początkując działalność jednej z najsłynniejszych firm budowniczych fortepianów	1770 – Powstaje obraz Canaletta [czytaj: kanaleta] <i>Widok Warszawy od strony Pragi</i> 1773 – Powstaje <i>Kubuś Fatalista</i> Denisa Diderota 1775 – Powstaje szkoła Weimarska (J.W. Goethe [czytaj: gete], F. Schiller [czytaj: sziler], J.G. Herder, do ok. 1830 r., europejskie centrum literacko-teatralne.

Polecenie 5

Na podstawie powyższego przykładu wybierz epokę i stwórz podobny kontekst z ulubionego utworu muzycznego. Dopasuj wydarzenie literackie, naukowe oraz z dziedziny sztuk plastycznych (w tym architektury). Przedstaw to zadanie w dowolnym formacie, pracując w grupie.

Mapa myśli na podstawie mapy myśli z portalu „Muzykoteka Szkolna” dotyczącej Muzyki klasycznej, online-skills, CC BY 3.0.

Źródło: online-skills, Mapa myśli na podstawie mapy myśli z portalu „Muzykoteka Szkolna” dotyczącej Muzyki klasycznej, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 6

Wysłuchaj poloneza „Pożegnanie Ojczyzny” Michała Kleofasa Ogińskiego. W których miejscach kompozytor odwoływał się do standardowego rytmu poloneza, a w których od niego odchodził? Możesz posłkować się partyturą przy odpowiedzi.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

Michał Kleofas Ogiński, „Pożegnanie ojczyzny”, wykonanie Pianisty Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0

Źródło: AMFN, Michał Kleofas Ogiński, „Pożegnanie ojczyzny”, wykonanie Pianisty Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, licencja: CC BY 3.0.

Utwór pod tytułem „Pożegnanie ojczyzny” autorstwa Michała Kleofasa Ogińskiego w wykonaniu Pianisty Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Utwór trwający dwie minuty i pięćdziesiąt dwie sekundy. Kompozycja jest instrumentalna. Utwór jest wykonywany na fortepianie solo w średnio szybkim tempie; jego charakter jest różny w zależności od części. Początkowo brzmienie jest bardziej sentymentalne, nostalgiczne i nieco melancholijne, w późniejszej części bardziej żywe i dramatyczne.

Polonez a-moll
Pożegnanie Ojczyzny
Michał Kleofas Ogiński

Moderato tristamente

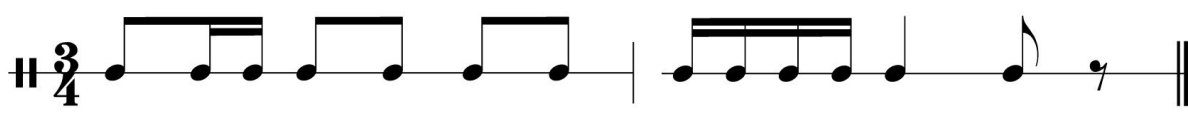
The musical score is presented in a standard format with a treble and bass staff. It begins with a key signature of one flat (A minor) and a 3/4 time signature. The tempo and mood are indicated as 'Moderato tristamente'. The score includes measures for the piano (p), mezzo-forte (mf), and forte (f) dynamics. The piece concludes with a 'Fine' marking.

Michał Kleofas Ogiński, Polonez a-moll, Pożegnanie Ojczyzny, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Michał Kleofas Ogiński, *Polonez a-moll, Pożegnanie Ojczyzny*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Dla przypomnienia poniżej **charakterystyczne rytmy polskich tańców narodowych.**

Polonez

Rytm poloneza, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm poloneza*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

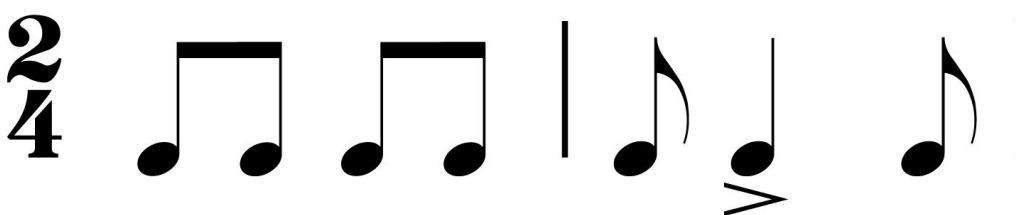
Oberek

Rytm oberka, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm oberka*, licencja: CC BY 3.0.

Krakowiak

Rytm krakowiaka, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm krakowiaka*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Style, kierunki, techniki kompozytorskie

Mówiąc o technikach kompozytorskich, stylach czy kierunkach w muzyce musimy zdawać sobie sprawę, że nie jest to wszystko równoznaczne. Dokładniej temat środków i technik kompozytorskich został omówiony w dostępnym materiale na stronie:

<https://zpe.gov.pl/a/srodki-techniki-kompozytorskiej/DumhvSINe>

Myśląc o przykładach technik kompozytorskich trzeba mieć na uwadze sposób organizowania elementów dzieła muzycznego – takich jak np. rytmika, melodyka, harmonika i pozostałe – oraz ich zastosowanie warunkujące sposób pojmowania faktury utworu. Rytmika ma decydujący wpływ na rodzaj muzyki. Często podejmowany problem, co było pierwsze, melodia czy rytm nadal jest tematem spornym.

- Aleatoryzm
- Cantus Firmus [czytaj: kantus firmus]

- Dodekafonia
- Fauxbourdon [czytaj: foksborderon]
- Fugowanie
- Izorytmia
- Przeimitowanie

Przykładowe nazwy technik kompozytorskich oraz stylów w muzyce i sztuce:

- Styl *brillant* [czytaj: styl briląs]
- Styl *galant*
- *Bel canto* [czytaj: bel kanto]
- Weryzm
- Neoklasycyzm
- Impresjonizm
- Ekspresjonizm

Linia przebiegu dziejów muzyki nie zawsze układa te same schematy, gdyż nawet w jednej epoce zdarzały się różnorodne style i sposoby pojmowania muzyki. Artyści – muzycy swoimi postawami mieli inne widzenie estetyki muzycznej, tworząc ścieżkę indywidualnego rozwoju, za którym podążali naśladowcy czy wielbiciele, albo stawali na czele szkół i ugrupowań kompozytorskich tworząc dzieła według ustalonych zasad. W dawnych czasach odrębność twórcza nie przejawiała się w sposób tak świadomy, jak to zdarzało się dopiero w początkach XIX wieku. Od tego czasu bowiem w historii muzyki możemy mówić o **niezależności kompozytorów** oraz przenikaniu się stylów związanych np. z jakąś formą (mówimy wtedy o stylu operowym, stylu koncertowym), z indywidualizacją twórczą czy ze stylem narodowym (wykorzystanie pierwiastków narodowych i rodzimego folkloru).

Wydarzenia historyczne kładą się cieniem nie tylko na literaturze, ale bardzo silnie oddziałują na stylistykę muzyczną, której chyba najlepszym przykładem są właśnie XIX wieczne **szkoły narodowe**. Inaczej pojmowana jest myśli twórcza każdego z kompozytorów, tworzących rosyjską grupę skupioną pod nazwą **Potężna Gromadka** (należeli do niej: Modest Musorgski, Aleksander Borodin, Nikołaj Rimski Korsakow, Milij Bałakiriew [czytaj: mili bałakiriew] i Cezar Cui [czytaj: cezar kłi]). Jej sposób pojmowania i traktowania muzyki opisany jest również w bogatym materiale pod tytułem „**Potężna Gromadka i jej znaczenie dla rozwoju muzyki**” na stronie: <https://zpe.gov.pl/a/potezna-gromadka-i-jej-znaczenie-dla-rozwoju-muzyki/DLC5t0arI>

Plakat promujący balet Nikołaja Rimskiego-Korsakowa „Szeherazada” i Samuela Barbera „Medea”, 2018 r., Opera Śląska, Bytom, bytom.naszemiasto.pl, Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu)

Źródło: *Plakat promujący balet Nikołaja Rimskiego-Korsakowa „Szeherazada” i Samuela Barbera „Medea”*, ilustracja, dostępny w internecie: <https://bytom.naszemiasto.pl/bytom-szeherazada-i-medea-premiera-baletowa-w-operze/ar/c13-4642330> [dostęp 2023], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Polecenie 7

Wysłuchaj fragmentu suity „Szeherazada” Nikołaja Rimskiego-Korsakowa. Choć w utworze można odnaleźć szeroki skład instrumentalny, to kompozytor, znany jako mistrz instrumentacji (napisał nawet podręcznik na ten temat) bardzo zręcznie konstruuje poszczególne fragmenty utworu w oparciu o partie różnych instrumentów, nierzadko powierzając prowadzenie melodii tylko kilku z nich. Określ, jakie instrumenty słyszysz w wysłuchanym fragmencie.

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

Nikołaj Rimski Korsakow, Wstęp. Morze i okręt Sindbada, ze suity symfonicznej „Szeherazada” Op. 35 (fragment), wykonanie Kirov Orchestra [czytaj: kirow orchestra], Walerij Giergijew (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Nikołaj Rimski Korsakow, *Wstęp. Morze i okręt Sindbada, ze suity symfonicznej „Szeherazada” Op. 35 (fragment)*, licencja: CC BY 3.0.

Utwór pod tytułem „Wstęp. Morze i okręt Sindbada, z suity symfonicznej „Szeherazada” Opus trzydzieści pięć autorstwa Mikołaja Rimskiego Korsakowa w wykonaniu zespołu Kirov Orchestra [czytaj: kirow orchestra] pod batutą Walerija Giergijewa. Fragment trwający 46 sekund. Kompozycja jest instrumentalna, przeznaczona na orkiestrę symfoniczną. Utwór jest

wykonywany w niespiesznym tempie i ma pełne zadumy, melancholijne brzmienie oraz mocno sentymentalny charakter.

Szeherazada

I. Morze i okręt Sindbada

Nikolaj Rimski-Korsakow

Largo e maestoso 4/8

Piccolo

Flute

Oboe

A Clarinet

Bassoon

Horn in F

A Trumpet

Trombone

Tuba

Timpani

Harp

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

Contrabass

Nikolaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, online-skills, CC BY 3.0
Źródło: online-skills, Nikolaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, licencja: CC BY 3.0.

Lento 4/8

Recit.

Picc.

Fl.

Ob.

A Cl.

Bas.

F Ho.

A Tpt.

Tbn.

Tba.

Timp.

Hrp.

Viol. I

Viol. II

Viola

Vc.

Cb.

Nikolaj Rimski-Korsakow „Szeherazada”, online-skills, CC BY 3.0
Źródło: online-skills, Nikolaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, licencja: CC BY 3.0.

Struktura gatunków i form muzycznych

Forma i jej struktura w muzyce zawsze przebiega w określonym czasie. Jak mawiał jeden z ciekawszych jej badaczy Edward Hanslick [czytaj: hanslik] na przełomie XIX/XX wieku, że muzyka jest „brzmiącą formą”, a kompozytor-twórca trzyma w ręku wszystkie włókna tej misternej tkaniny. Poezja miesza się z dźwiękiem...”.

Ubrana w formę muzyka istniała zawsze. Decydowała o tym moda, chociaż częściej była produktem natchnienia samego artysty. Niektóre z form trwały krótką chwilę, inne modyfikowane przez lata dotrwały do naszych czasów.

((Bogusław Schaeffer [czytaj: szefer]

Dzieje kultury muzycznej

Istnieją trzy rodzaje formy muzycznej. Bywają formy, w których wszystko wiąże się wzajemnie - od najmniejszego motywu aż po układ całości. Motywy, tematy, części - wszystko to koresponduje ze sobą ściśle, tworzy jakby jeden spójny organizm. Ale bywają formy, w których wybrany temat dominuje w całości i niejako wypełnia sobą cały utwór. Istnieją wreszcie formy, które opierają się na schematach i modelach obowiązujących dla danego gatunku muzyki.

Źródło: Bogusław Schaeffer, *Dzieje kultury muzycznej*, Warszawa 1991, s. 170.

„Bolero” Maurice’a Ravela [czytaj: morisa rawela]

Jednym z ciekawszych przykładów na to, jak wiele może zrobić sprawny kompozytor z zaledwie jednym motywem jest „Bolero” Maurice’a Ravela [czytaj: morisa rawela]. Przez cały czas trwania utworu werble grają jeden, stały motyw rytmiczny; sama melodia, czyli motyw główny ma zaledwie osiemnaście taktów i jest powtarzany kilkanaście razy, choć za każdym razem rozwijany za pomocą wariacji.

Skład instrumentalny potrzebny do wykonania „Bolero” Maurice’a Ravela, online-skills, CC BY 3.0
Źródło: online-skills, *Skład instrumentalny potrzebny do wykonania „Bolero” Maurice’a Ravela*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Wysłuchajmy „Bolera” dokonując jego muzycznej analizy.

Polecenie 8

Wysłuchaj fragmentu „Bolera” Maurice’a Ravela [czytaj: morisa rawela]. Określ, jakie instrumenty słyszysz w wysłuchanym fragmencie. Czy potrafisz podać metrum utworu?

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

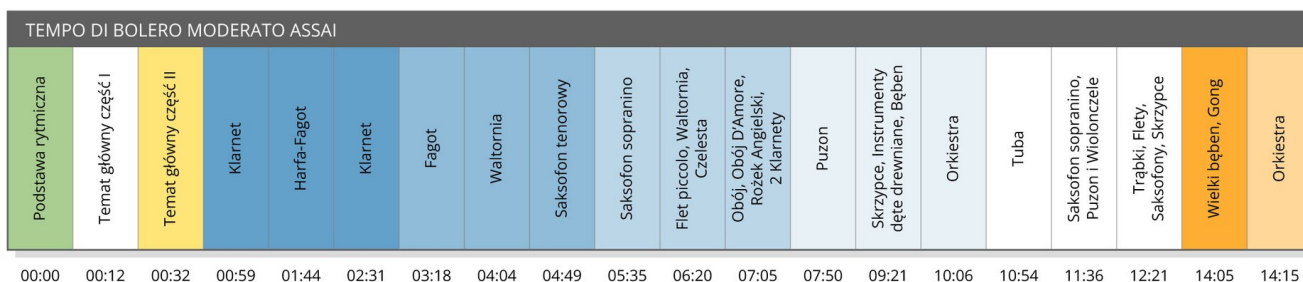
Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

Maurice Ravel, „Bolero” (fragment), wykonanie London Symphony Orchestra, Arpad Joó (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: London Symphony Orchestra, Arpad Joó, Maurice Ravel, „Bolero” (fragment), licencja: CC BY 3.0.

Utwór pod tytułem „Bolero” autorstwa Maurice’a Ravela [czytaj: morisa rawela] w wykonaniu zespołu London Symphony Orchestra [czytaj: london symfony orkestra] pod batutą Arpada Joó [czytaj: arpada joo]. Fragment trwający dwie minuty i trzydzieści dwie sekundy. Kompozycja jest wykonywana przez orkiestrę symfoniczną w rozszerzonym składzie i w średnio szybkim tempie. Utwór ma pogodne, wesołe brzmienie i składa się z wariacji kilkunastotaktowego tematu, który grają po kolei kolejne instrumenty. Charakterystyczny rytm w metrum trzy czwarte jest wybijany na werblu.

Bolero

Schemat przebiegu formalnego „Bolera” Maurice’a Ravela, online-skills, CC BY 3.0; ilustracja na podstawie: La Gran Musica - kolekcja klasyczna, PolyGram, s. 8.,

Źródło: online-skills, *Schemat przebiegu formalnego „Bolera” Maurice’a Ravela*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Dolna linia schematu przebiegu formalnego obrazuje czas przebiegu utworu i wyznacza charakterystyczne momenty wejść poszczególnych instrumentów z najbardziej znanym na świecie tematem melodycznym. Płyta z „Bolerem” Maurice’a Ravela [czytaj: morisa rawela]

o kompozytora, omówieniem szczegółów powstania utworu, przedstawieniem tła wydarzeń historycznych i okoliczności związanych z przemianami jakie towarzyszyły powstaniu utworu, nie pomijając rozwoju sztuki i kultury. Wykonawcy z dyrygentem Claudiem Abado [czytaj: klaudiem abado] i wytwórnią *Deutsche Grammophon* [czytaj: dojczy gramofon] gwarantują najwyższy poziom doznań muzycznych.

Wysłuchajmy utworów z dwóch odmiennych epok: Klasycznego **Wolfganga Amadeusza Mozarta** [czytaj: mocarta] i jedną z najbardziej znanych **Sonat C-dur nr 16, część I KV 545** oraz romantycznie brzmiącego **Fryderyka Chopina** [czytaj: szopena] w **Nokturnie Es-dur Op. 9 Nr 2** w wykonaniu pianisty Vadima Chaimovicha [czytaj: wadima czajmowicza].

Etykieta z bukietem tulipanów, logo Deutsche Grammophon, wikipedia.org, CC BY-SA 4.0

Źródło: Etykieta z bukietem tulipanów, logo Deutsche Grammophon, ilustracja, dostępny w internecie:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Deutsche_Grammophon#/media/Plik:Fischer-Dieskau,_Dietrich.jpg [dostęp 20.07.2023], licencja: CC BY-SA 4.0.

Wolfgang Amadeusz Mozart, Sonata C-dur nr 16, część I, KV 545, wykonanie Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0
Źródło: online-skills, Wolfgang Amadeusz Mozart, Sonata C-dur nr 16, część I, KV 545, wykonanie Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, licencja: CC BY 3.0.

Fryderyk Chopin, Nokturn Es-dur Opus 9 Nr 2 (fragment), wykonanie Vadim Chaimovich, online-skills, CC BY 3.0

2

Źródło: Vadim Chaimovich, Fryderyk Chopin, Nokturn Es-dur Opus 9 Nr 2 (fragment), licencja: CC BY 3.0.

Podsumowanie

Sztuka poznawania i rozpoznawania utworów muzycznych nie jest łatwa. Konkurs „Jaka to melodia?” może dotyczyć wielu warstw utworu, stylistyki, techniki kompozytorskiej i stawiania pytań dotyczących, kiedy dzieło powstało, w jakiej epoce, kto jest jego autorem. Przydatną staje się wszelka wiedza z wielu dziedzin, bowiem powiedzieć „coś” o utworze to znać historię powszechną, geografę, dzieje polityczne, ruchy religijne i zmiany zachodzące w szeroko rozumianej kulturze i sztuce. Szerokie horyzonty nie biorą się z wyuczonych formułek, lecz z osłuchania utworów i przypisywania im zdarzeń. Warto sięgnąć wtedy nie tylko po partyturę samego dzieła, ale po książkę, literaturę czy poezję. W tym celu należy również podnieść wzrok ku górze, spojrzeć na otaczającą nas architekturę, wystrój wnętrz, przyjrzeć się z bliska obrazom tworzonemu w czasie, kiedy istniał osobliwy świat powstania utworu muzycznego. Wtedy dopiero pozna się smak prawdziwej sztuki i wjedzie się w sedno cech stylistycznych słuchanego utworu, reprezentującego określoną epokę muzyczną.

Ćwiczenie

Ćwiczenie 1

Wysłuchaj utworów i dopasuj tytuły dzieł.

Materiały audio dostępne pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/Plq2VG1pR>

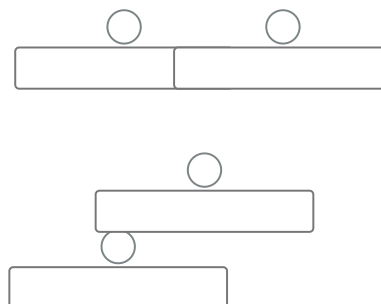
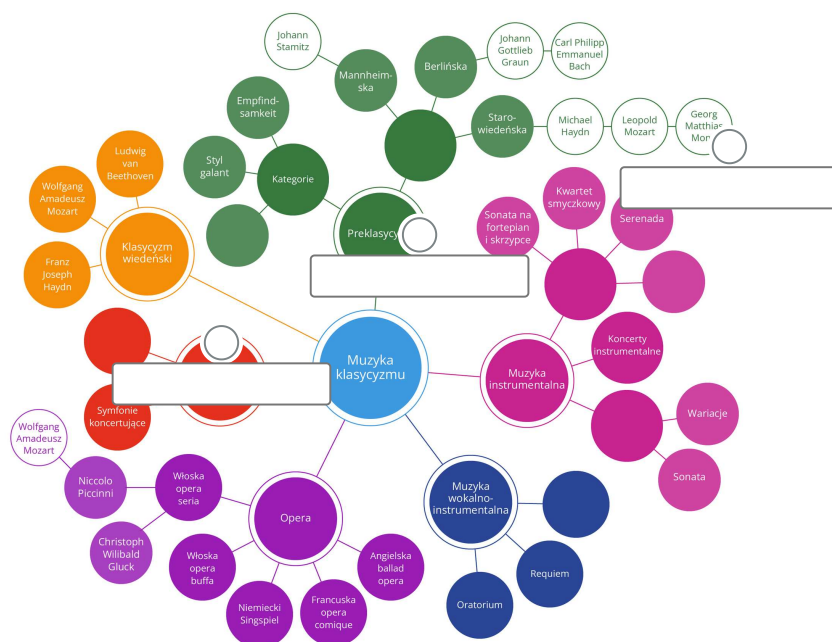
1	Henryk Mikołaj Górecki, <i>Trzy utwory w dawnym stylu</i>	⬆
2	Krzysztof Penderecki, <i>Trzy utwory w dawnym stylu, część Aria</i>	⬆
0	Nikołaj Rimski Korsakow, <i>Szeherezada</i>	⬆

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij mapę myśli.

Msza

Muzyka fortepianowa

Kameralistyka

Divertimento

Symfonie

Sturm und Drang

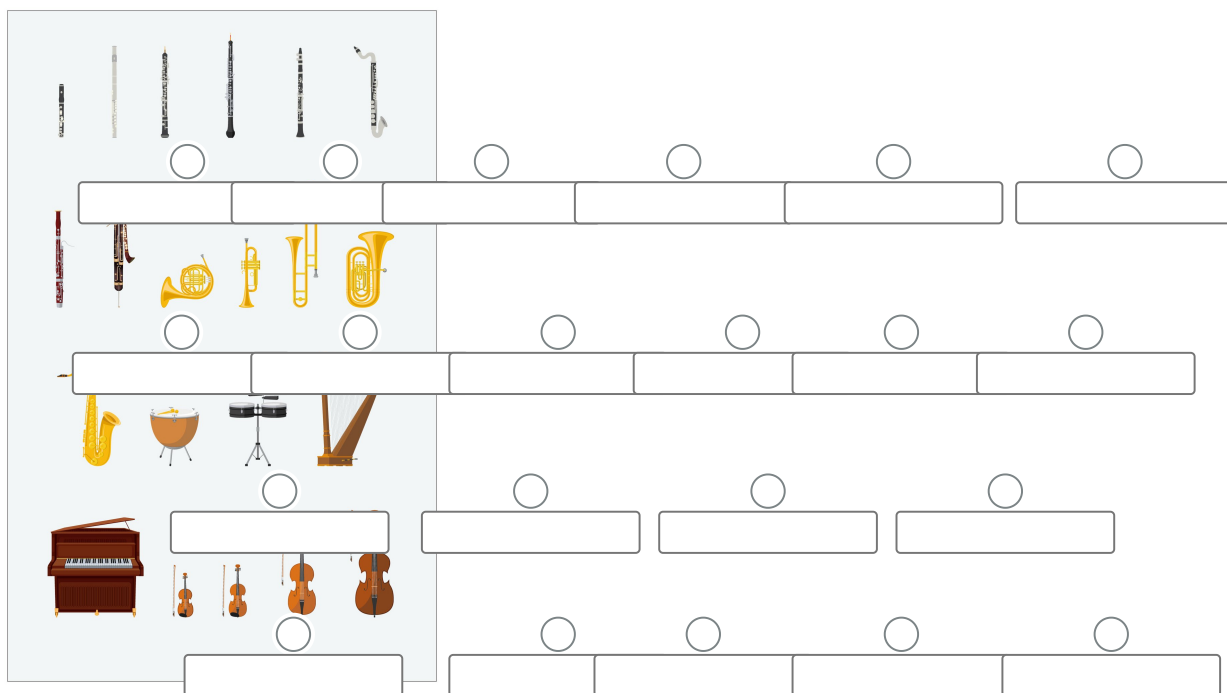
Szkoły kompozytorskie

Zródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Na przedstawionej poniżej ilustracji widoczne są instrumenty. Przyporządkuj do nich nazwy.

Czelesta

Waltornia

Kocioł

Perkusja

Harfa

Saksofon

Rożek angielski

Wiolonczela

Puzon

Flet piccolo

Altówka

Obój

Flet

Kontrabas

Kontrfagot

Tuba

Fagot

Klarnet

Trąbka

Pierwsze skrzypce

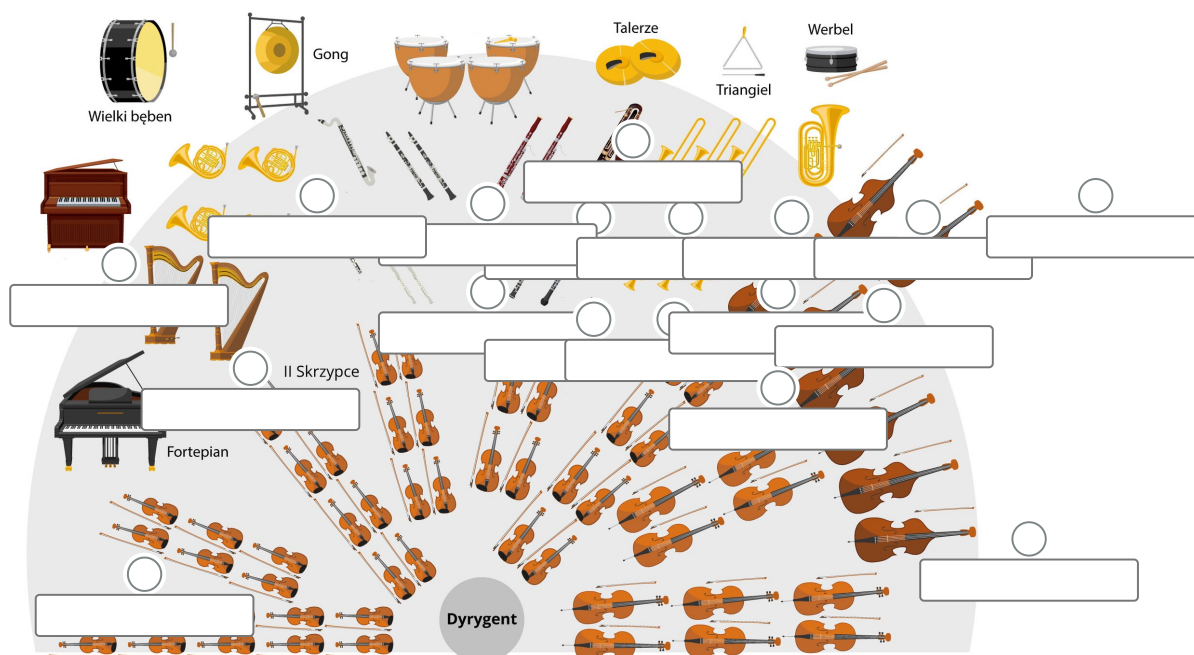
Klarnet basowy

Zródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Ułóż nazwy instrumentów w ich odpowiednie miejsce w orkiestrze.

Waltornie

Oboje

Tuba

Trąbki

Pierwsze skrzypce

Flet piccolo

Czelesta

Flety

Harfy

Klarnet basowy

Kocioły

Altówki

Wiolonczele

Klarnety

Puzony

Fagoty

Rożek angielski

Kontrfagot

Zródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Wskaż, jakiej narodowości byli kompozytorzy zaliczający się do tzw. „Potężnej gromadki”?

☐ Rosyjskiej

☐ Czeskiej

☐ Francuskiej

☐ Polskiej

☐ Niemieckiej

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Połączenie utworu muzycznego z wydarzeniami historycznymi, religijnymi, społecznymi czy literackimi stanowi jedną z trudniejszych sztuk.

Na podstawie poniższych wydarzeń uzupełnij pozostałe poznane treści i dodaj te, (przynajmniej po dwa dla każdego rodzaju wydarzenia) które są Ci znane.

Muzyka polska:

1750 - pierwsza polska symfonia J. Szczurkowskiego

Muzyka europejska:

1756- urodził się Wolfgang Amadeusz Mozart [czytaj: mocart]

Kultura i nauka:

1752- odkrycie elektryczności atmosferycznej

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Słownik pojęć

Aktywne słuchanie muzyki

to metoda poznawania sztuki w sposób zintegrowany (występują elementy: dramy, pantomimy, plastyki), ukazująca podstawowe cechy muzyki (rytm, melodia, harmonia) przy pomocy realizacji różnorodnych opracowań utworów muzycznych.

Belcanto, bel canto

[czytaj: belkanto], bel canto [czytaj: bel kanto] styl muzyki wokalne, a także technika wokalna w operze włoskiej XVII-XIX w.

Bolero

taniec hiszpański; też: muzyka do tego tańca.

Ekspresjonizm

kierunek w literaturze i sztuce początku XX w. traktujący dzieło jako subiektywny wyraz spotęgowanych przeżyć artysty.

Fermata

znak graficzny nad nutą lub pauzą, przedłużający dowolnie czas ich trwania; też: przedłużenie czasu wykonania danej nuty lub pauzy.

Impresjonizm

(z francuskiego: impressionisme [czytaj: impresjonizm] < z łaciny impressio [czytaj: impreszjo] 'odbicie', 'wrażenie'), termin muzyczny, kierunek w muzyce na przełomie XIX i XX w., reprezentowany głównie przez twórczość C. Debussy'ego, [czytaj: debusiego] częściowo także przez twórczość M. Ravela [czytaj: rawela], w Wielkiej Brytanii - C. Scotta [czytaj: skota], we Włoszech - G. Pucciniego [czytaj: pucziniego] (opera Turandot) i O. Respighiego [czytaj: respigiego], w Polsce - K. Szymanowskiego.

Ligatura

znak graficzny, w którym połączono dwie lub trzy litery.

Neoklasycyzm

(neo - z greki nowy i klasycyzm - z łaciny pierwszorzędny), klasycyzm współczesny, kierunek w literaturze europejskiej XIX i XX w., nawiązujący do szeroko pojmowanej tradycji antycznej i nowożytnej, zauważalny również w innych dziedzinach sztuki, w tym w muzyce. Kierunek rozwinięty gł. w poezji XX w., postulujący aktualizację form przeszłości i twórcze wykorzystanie mitów, symboli i obrazów tradycji europejskiej.

Neoromantyzm

(neo z greki i romantyzm z francuskiego), postromantyzm, kierunek artystyczny na przełomie XIX i XX w., nawiązujący do romantyzmu termin upowszechniony przede wszystkim w muzyce.

Sonata

instrumentalny utwór muzyczny składający się zwykle z trzech lub czterech odrębnych części.

Styl brillant

[czytaj: briląs] termin muzyczny, styl w muzyce fortepianowej pierwszej połowy XIX w., odznaczający się rozbudowanymi partiami popisowymi (wirtuozowskie pasaże, błyskotliwe figury, ornamenty) i odcinkami o charakterze kantylenowym (śpiewnym), sentymentalnym, zwłaszcza w takich gatunkach i formach, jak: koncert, sonata, rondo, nokturn, polonez, walc.

Styl galant

styl w muzyce pierwszej połowy XVIII w., popularny na dworach francuskich.

Symfonia

utwór muzyczny przeznaczony na orkiestrę.

Szkoły narodowe

to ruch muzyczny, który powstał w drugiej połowie XIX wieku jako odpowiedź na nacisk romantyzmu germańskiego oraz opery włoskiej. Nurt ten miał na celu podkreślać oraz promować wartości oraz piękno poszczególnych narodów poprzez muzykę ludową oraz folklor.

Weryzm

(z włoskiego), termin muzyczny, kierunek zapoczątkowany pod koniec XIX w. we włoskiej twórczości operowej (odpowiadający naturalizmowi w literaturze), głoszący postulat realistycznych wątków treściowych w librettach, wprowadzający efekty naturalistyczne, unikający tematyki historyczno-mitologicznej, dążący zaś do ukazania prawdy we współczesnych stosunkach społecznych.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

- Encyklopedia PWN – wydanie internetowe.
- Słownik terminologiczny sztuk pięknych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.

Notatki ucznia

Źródło: online-skills, licencja: CC BY 3.0.

Galeria

Portret Krzysztofa Pendereckiego ze zbiorów Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego, Łusławice, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Portret Krzysztofa Pendereckiego*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 1, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 2, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 2*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 3, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 3*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 4, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 4*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 5, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 5*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 6, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty A-dur nr 4 Op. 92, część 6*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills van, Ludwig Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *Zapis nutowy Sonaty cis-moll nr 14 Op. 27 tzw. „Sonaty Księżycowej”*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Partytura do utworu „Prząśniczka” autorstwa Stanisława Moniuszki, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Partytura do utworu „Prząśniczka” autorstwa Stanisława Moniuszki*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Michał Kleofas Ogiński, Polonez a-moll, Pożegnanie Ojczyzny, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Michał Kleofas Ogiński, *Polonez a-moll, Pożegnanie Ojczyzny*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Polonez

Rytm poloneza, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm poloneza*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Oberek

Rytm oberka, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm oberka*, licencja: CC BY 3.0.

Krakowiak

Rytm krakowiaka, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Rytm krakowiaka*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Plakat promujący balet Nikołaja Rimskiego-Korsakowa „Szeherazada” i Samuela Barbera „Medea”, 2018 r., Opera Śląska, Bytom, bytom.naszemiasto.pl, Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu)

Źródło: *Plakat promujący balet Nikołaja Rimskiego-Korsakowa „Szeherazada” i Samuela Barbera „Medea”*, ilustracja, dostępny w internecie: <https://bytom.naszemiasto.pl/bytom-szeherazada-i-medea-premiera-baletowa-w-operze/ar/c13-4642330> [dostęp 2023], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Nikołaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Nikołaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, licencja: CC BY 3.0.

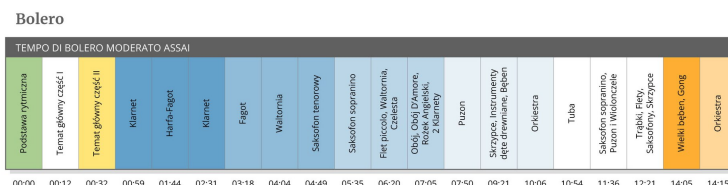
Nikołaj Rimski-Korsakow „Szeherazada”, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Nikołaj Rimski Korsakow, „Szeherazada”, licencja: CC BY 3.0.

Skład instrumentalny potrzebny do wykonania „Bolero” Maurice’a Ravela, online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, *Skład instrumentalny potrzebny do wykonania „Bolero” Maurice’a Ravela*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Schemat przebiegu formalnego „Bolera” Maurice’a Ravela, online-skills, CC BY 3.0; ilustracja na podstawie: La Gran Musica - kolekcja klasyczna, PolyGram, s. 8.,

Źródło: online-skills, *Schemat przebiegu formalnego „Bolera” Maurice’a Ravela*, ilustracja, licencja: CC BY 3.0.

Etykieta z bukietem tulipanów, logo Deutsche Grammophon, wikipedia.org, CC BY-SA 4.0

Źródło: *Etykieta z bukietem tulipanów*, logo *Deutsche Grammophon*, ilustracja, dostępny w internecie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Deutsche_Grammophon#/media/Plik:Fischer-Dieskau,_Dietrich.jpg [dostęp 20.07.2023], licencja: CC BY-SA 4.0.

Biblioteka audio

Henryk Mikołaj Górecki, „Trzy utwory w dawnym stylu” (fragment), wykonanie: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader, Henryk Mikołaj Górecki, *Henryk Mikołaj Górecki, „Trzy utwory w dawnym stylu” (fragment)*, wykonanie: Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, Roland Bader (dyrygent), licencja: CC BY 3.0.

Krzysztof Penderecki, „Trzy utwory w dawnym stylu”, część Aria (fragment), wykonanie: Orkiestra Filharmonii Narodowej, online-skills, CC BY 3.0

2

Źródło: Orkiestra Filharmonii Narodowej, Krzysztof Penderecki, *„Trzy utwory w dawnym stylu”*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, VII Symfonia A-dur Opus 92, część I Poco sostenuto - Vivace (fragment), wykonanie: Pittsburgh Symphony Orchestra, William Steinberg (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

3

Źródło: online-skills, Ludwig van Beethoven, *VII Symfonia A-dur Opus 92, część I Poco sostenuto - Vivace (fragment)*, wykonanie: *Pittsburgh Symphony Orchestra, William Steinberg (dyrygent)*, licencja: CC BY 3.0.

Ludwig van Beethoven, Sonata cis-moll nr 14 Opus 27, tak zwana „Sonata księżycowa”, wykonanie: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy,

4

AMFN, CC BY 3.0

Źródło: AMFN, Ludwig van Beethoven, *Ludwig van Beethoven, Sonata cis-moll nr 14 Opus 27*, licencja: CC BY 3.0.

Stanisław Moniuszko, pieśń „Prząśniczka”, online-skills, CC BY 3.0

5

Źródło: online-skills, Stanisław Moniuszko, *„Prząśniczka”*, licencja: CC BY 3.0.

Michał Kleofas Ogiński, „Pożegnanie ojczyzny”, wykonanie Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0

6

Źródło: AMFN, Michał Kleofas Ogiński, *„Pożegnanie ojczyzny”*, wykonanie *Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy*, licencja: CC BY 3.0.

Nikołaj Rimski Korsakow, Wstęp. Morze i okręt Sindbada, ze suity symfonicznej „Szeherezada” Op. 35 (fragment), wykonanie Kirov Orchestra [czytaj: kirof orchestra],

7

Walerij Giergijew (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

Źródło: online-skills, Nikołaj Rimski Korsakow, *Wstęp. Morze i okręt Sindbada, ze suity symfonicznej „Szeherezada” Op. 35 (fragment)*, licencja: CC BY 3.0.

Maurice Ravel, „Bolero” (fragment), wykonanie London Symphony Orchestra, Arpad Joó (dyrygent), online-skills, CC BY 3.0

8

Źródło: London Symphony Orchestra, Arpad Joó, Maurice Ravel, *„Bolero” (fragment)*, licencja: CC BY 3.0.

Wolfgang Amadeusz Mozart, Sonata C-dur nr 16, część I, KV 545, wykonanie Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0

9

Źródło: online-skills, Wolfgang Amadeusz Mozart, *Sonata C-dur nr 16, część I, KV 545*, wykonanie *Pianista Akademii Muzycznej imienia Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy*,

licencja: CC BY 3.0.

Fryderyk Chopin, Nokturn Es-dur Opus 9 Nr 2 (fragment), wykonanie Vadim Chaimovich, online-skills, CC BY 3.0

10

Źródło: Vadim Chaimovich, Fryderyk Chopin, *Nokturn Es-dur Opus 9 Nr 2 (fragment)*, licencja: CC BY 3.0.

Bibliografia

- La Gran Musica - Maurice Ravel, PolyGram, Baarn, 1997.
- Łaciak A., UTWÓR 4: TRZY UTWORY W DAWNYM STYLU, [w:] https://www.krakowskieforum.pl/strona-3536-utwor_4_trzy_utwory_w_dawnym_stylu.html [dostęp 8.03.2022 r].
- Markuszewska A., Klasycyzm [w:] <https://muzykotekaszkolna.pl/wiedza/epoki/klasycyzm/> [dostęp: 08.03.2022 r.].
- Panek W., „Świąt Muzyki”, podręcznik do gimnazjum, Wydawnictwo WSiP, Warszawa 2015.
- Schaeffer B., „Dzieje kultury muzycznej”, Podręcznik dla szkół średnich, WSiP, Warszawa 1991.